

In de rubriek **Pedagogisch Nieuws** bespreekt steeds een andere medewerker van het **Amsterdams Centrum voor Kinderstudies (ACK)** belangrijke en actuele ontwikkelingen in het gezin, op school, of in de instelling. Ditmaal een bijdrage van **Mirjam Oosterman** en **Carlo Schuengel**, respectievelijk promovenda en hoogleraar bij Orthopedagogiek aan de Vrije Universiteit Amsterdam en lid van het Amsterdams Centrum voor Kinderstudies.

P E D A G O G I S C H N I E U W S

Pleegkinderen meer moeite met stress

Mirjam Oosterman en Carlo Schuengel

Hoe zit het met de gehechtheid van kinderen aan hun pleegouders? Deze vraag stond centraal in het onderzoek waar Mirjam Oosterman van de afdeling orthopedagogiek aan de Vrije Universiteit Amsterdam in maart op is gepromoveerd. Bij beslissingen over plaatsing van pleegkinderen neemt de vraag naar gehechtheid een centrale rol in. Rechters willen vaak weten óf kinderen gehecht zijn aan hun pleegouders, bijvoorbeeld als zij moeten oordelen of het in het belang van het kind is om het kind terug te plaatsen bij de biologische ouders. Er bestaat nauwelijks kennis over hoe dat vast te stellen is. Het is niet vanzelfsprekend dat kinderen vertrouwen krijgen in hun pleegouders. Vroege ervaringen met verwaarlozing of misbruik spelen hierbij mogelijk een rol. Ook het feit dat aan plaatsing in een pleeggezin een scheiding met een biologische ouder vooraf gaat, betekent dat een pleegkind vaak veel te verwerken heeft. Daarnaast is het zo dat de meeste pleegzorgplaatsingen tijdelijk van aard zijn. Dit heeft te maken met het feit dat het Nederlandse pleegzorgbeleid gericht is op de terugkeer van kinderen naar hun biologische ouders. De

vraag is dan of kinderen, met name in korte termijnplaatsingen in staat zijn zich te hechten aan nieuwe ouders. Kinderen die geen gehechtheidsrelatie ontwikkelen met hun pleegouder worden mogelijk beschermd tegen de gevolgen van een nieuwe scheiding. Aan de andere kant zullen deze kinderen juist vanwege de afwezigheid van een gehechtheidsfiguur meer problemen ervaren. De veronderstelling is namelijk dat gehechtheidsrelaties een solide basis vormen voor het leren reguleren van emoties en gedrag.

Aanwijzingen voor het al of niet gehecht zijn, zijn onderzocht door middel van observaties van gedrag, vragenlijsten, interviews en fysiologische metingen van activiteit in het autonome zenuwstelsel (o.a. hartslag). Uit het onderzoek is gebleken dat pleegkinderen een zwakkere lichamelijke stressreactie laten zien dan kinderen uit gewone gezinnen. De stressfactor was een kortdurende scheiding en hereniging met de (pleeg)ouder. Dit kan betekenen dat sommige pleegkinderen nog geen gehechtheidsrelatie hebben ontwikkeld met hun pleegouder, waardoor zij meer op zichzelf zijn aangewezen

in stressvolle situaties. De verschillen werden kleiner naarmate de kinderen langer bij hun pleegouders waren, hoewel dit alleen gold voor de kinderen zonder kenmerken van verstoorde gehechtheid. Bij kinderen met deze kenmerken was er juist in toenemende mate sprake van afwijkende stressreacties, zowel in reactie op de pleegouder als ook in reactie op een voor het kind onbekende persoon.

In het onderzoek is verder gekeken naar de invloed die pleegouders en pleegkinderen zelf hebben op de ontwikkeling van de gehechtheidsrelatie. Net als bij gewone kinderen blijkt ook bij pleegkinderen dat steunend, sensitief opvoedingsgedrag samenhangt met goede kwaliteit van de gehechtheidsrelatie. Dit blijkt echter niet op te gaan voor kinderen met symptomen van verstoorde gehechtheid. Bij deze kinderen lijkt sensitief opvoedingsgedrag dus minder effect te hebben. Ook laten kinderen met symptomen van verstoorde gehechtheid evenals kinderen met onveilige gehechtheid meer gedragsproblemen zien. Concluderend kan gesteld worden dat het gebruik van verschillende benaderingen

van gehechtheid zinvol is, met name als het gaat om ouder-kindrelaties waarbij de aanwezigheid van gehechtheid niet verondersteld kan worden. Het al of niet gehecht zijn blijkt niet eenvoudig aan te tonen, terwijl daar in kinderbeschermingszaken vaak juist veel van afhangt. De implicaties voor het begeleiden van pleegouders en pleegkinderen zijn duidelijker. De bevindingen ondersteunen dat kinderen gebaat zijn bij stabiele plaatsingen in pleeggezinnen. De ernst van de gedragsproblemen van pleegkinderen vormt een groot risico voor het voortijdig afbreken van pleegzorgplaatsingen. Pleegouders zijn daarom gebaat bij goede begeleiding die hen in staat stelt om ook in moeilijke gevallen steunend en sensitief te zijn. De gedragsproblemen zijn namelijk minder als de gehechtheidsrelatie met de pleegouders veilig is. Voor kinderen met symptomen van verstoorde gehechtheid is mogelijk een zwaardere therapeutische interventie, zoals interactiebegeleiding of multitreatment foster care (MTFC), noodzakelijk.

Kijk voor meer informatie over het symposium op www.ack.vu.nl